

УДК 378.016:821.161.2:159.9

Сазонова О. В., Зміюк І.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОБРАЗІВ-ПЕРСОНАЖІВ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ

У статті здійснено спробу дослідити та проаналізувати особливості роботи з образами-персонажами епічного твору у 5-9 класах на уроках з української літератури.

Проведений теоретико-методичний аналіз реалізації роботи з образами-персонажами виявив, що вчені та практики оминають питання здійснення психологічної характеристики під час аналізу художнього твору або роблять це частково. З'ясовано, з чим пов'язано нехтування таким прийомом. Подано методичні рекомендації для психологічної характеристики образів-персонажів у текстах з позакласного читання Люка Дашивар "Село не люди."

Ключові слова: літературний твір, епічний твір, пообразний шлях аналізу твору, прийоми психологічної характеристики образів-персонажів.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. "Сучасне виховання в Україні має забезпечувати прилучення молоді до світової культури й загальнолюдських цінностей. За своїми формами й методами воно спирається на народні традиції, кращі надбання національної та світової педагогіки" [4, с. 2], – стверджується у Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти. У цьому ж документі доречно зауважено, що національне виховання конкретизується через систему виховних завдань, що є загальними не тільки для усіх виховних закладів, а й для всього суспільства в цілому. Одними із важливих серед них, на наше переконання, є "утвердження принципів загальнолюдської моралі: правди, справедливості, милосердя, патріотизму, доброти та інших добродійностей; культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, індивідуальної свободи, глибокого зв'язку з природою, толерантності, поваги до жінки, любові до рідної землі" [4, с. 4].

Досвід учителів-практиків переконує в тому, що лише за умови правильного підходу до роботи над аналізом художнього твору учні мають змогу повною мірою усвідомити авторську позицію, розуміння внутрішнього світу героїв, їхніх життєвих потреб та орієнтирів. На прикладах образів-персонажів художнього твору в учнів формується уявлення про наповнення духовного світу особистості, відбувається процес виховання молоді шляхом усвідомлення всього найкращого й цінного, що несе в собі герой-персонаж літературного твору. Саме ці аспекти і роблять тему нашого дослідження актуальною.

Останні дослідження та публікації. Більшість методичних досліджень з проблеми аналізу образу-персонажа має безпосередній зв'язок із загальноосвітньою школою, роботою вчителя. Так, Є. Пасічник [6] відзначав, що вчителі під час аналізу творів різних літературних жанрів часто практикують одноманітні форми та методичні прийоми, одну і ту саму схему аналізу образу-персонажа: змалювання письменником зовнішності персонажа; зображення його вчинків, відтворення його думок і почуттів; демонстрація його ставлення до інших персонажів; розкриття характеру за допомогою різних прийомів (пейзажі, описи речей, мовна характеристика тощо); ставлення автора до свого героя; типовість образу, його пізнавальне і виховне значення.

Методист наголошував на тому, що не слід під час вивчення образів-персонажів дотримуватися лише цієї схеми, щоб не перетворювати її на шаблон, який обмежує можливості вчителя та учнів [6].

В. Гриневич [2] переконує, що суттєвого поліпшення літературної освіти майбутніх учителів можна досягти передусім шляхом її інтенсифікації, удосконалення змісту, глибшого підходу до розкриття ідейно-пізнавальної суті літературного твору і, особливо, аналізу його образів-персонажів, що сприятиме підвищенню світоглядного, наукового та методичного рівня майбутнього вчителя-словесника.

У сучасній методичній літературі загалом рекомендується розглядати образи-персонажі у двох напрямках: 1. Аналіз основних якостей образу-персонажа через його дії, стосунки з оточенням.

2. Виявлення суперечностей у характері, розкриття самого характеру образу-персонажа, діалектики його розвитку.

Методист також зауважував на тому, що шляхи, методи і прийоми вивчення змісту твору, аналізу його образів-персонажів зумовлюються жанровою специфікою.

Аналіз змісту та образів-персонажів історичних прозових творів вимагає від учителя-словесника усвідомлення творчої історії твору, розуміння подій, зображених письменником, знання особливостей створення письменником художнього образу, вміння розкрити суть цього образу та його роль у розв'язанні навчально-виховних завдань сучасної національної школи в умовах її реформування. Тут потрібен не тільки історичний коментар, який висвітлює значення твору і його образів-персонажів для епохи їх створення, а й оцінка з погляду сучасності [2, с. 24].

Вагомим внеском у формування сучасної теорії та технології вивчення образів-персонажів можна вважати роботи М. Щербатова, високо оцінені Я. Ротковичем, В. Чертовим [8, с. 25] та ін. Описуючи твори давніх і новітніх для свого часу авторів, педагог радив у процесі їх читання і розгляду використовувати філософські, історичні та моральні питання часу, закладаючи тим самим як контекстний принцип навчання літератури, так і основи аспектного аналізу образів-персонажів.

Значний вплив на становлення теорії та технології вивчення образів-персонажів світової літератури здійснили новітні історико-літературні дослідження прихильників культурно-історичної школи, дослідження з історичної поетики О. Веселовського, послідовники якого (Перевлесський П., Пипін О.) підкреслювали важливість історико-літературного підходу до структурування навчального матеріалу в старших класах для розкриття історії суспільної свідомості.

Вагомий внесок у становлення теорії вивчення образів-персонажів зроблено у працях Л. Поліванова, на що звернено увагу у дослідженнях Л. Удовиченко. У наукових розвідках дослідник обґрунтовував важливість композиції як основи загальної методики аналізу тексту загалом, що не могло не позначитися на розгляді і такого значимого компонента як образ-персонаж [11, с. 4; 8]. Учений зауважив, що образ є одночасно і художнім узагальненням, і конкретним зображенням людини, предмета, явища – у цьому полягає основна властивість художнього образу. На його думку, учитель має пояснити учням, що про людей, предмети, явища розповідає також і вчений. Однак, наголошує дослідник, учений виявлені ним закономірності людського суспільства і природи, властивості речовин, сутність явищ викладає у формі суджень, положень, умовиводів. Письменник ці самі відомості втілює в життєподібні картини – в образи. Учений розповідає про явище, а письменник показує, малює словами. Досконалі художні образи через конкретно-чуттєве, одиначне відбивають загальне, виражають сутність певних явищ дійсності, відтворюють глибоку життєву правду [5, с. 15].

Протягом останніх десятиліть окремі аспекти психологічного аналізу літературного твору розглядали вчені-методисти: А. Ситченко (вчинкову мотивацію героя через ступеневе проникнення в образ – на рівнях: емоційного відтворення зовнішності й поведінки; на емоційно-логічному й на узагальнювальному); Г. Токмань (психологізм як універсальна якість літературної творчості: за допомогою системи художніх засобів зображення людської психіки в художньому тексті скеровує учнів старших класів до усвідомленого розуміння психологізму як універсальної якості літературної творчості); О. Забарний (домінантність рис характеру героя), В. Захарова (моральні якості та їх вплив на формування й становлення характеру автора). Донині поки що немає систематизованого комплексного дослідження щодо використання особливостей психологічного аналізу образів-персонажів епічного твору.

Мета статті – вивчити особливості роботи з образами-персонажами епічного твору у 5-9 класах, зосередивши увагу на використанні прийомів психологічної характеристики для аналізу твору з позакласного читання Люко Дашвар "Село не люди".

Виклад власне матеріалу дослідження. Образи надзвичайно місткі в смислово-відношенні і дозволяють виразити часто небагатьма словами об'ємний і соціально значимий художній матеріал. Через образи читач дістає уявлення навіть про тих людей, явища, предмети, яких ніколи не бачив, глибше і повніше осягає знайоме – в цьому пізнавальний сенс образу.

Не варто забувати, що тема, ідейно-художня вартість, образи – усі компоненти, що становлять цілісність естетичної структури твору, осмислюються учнями у зв'язку з розвитком сюжету, що, безперечно, вимагає уважного, вдумливого читання, глибокого розуміння прочитаного, а це, в свою чергу, сприяє формуванню навичок відчуття стилю автора, його мови, поетики художнього твору в цілому.

На фоні проблем, порушених у творі, аналізуються образи. Це можуть бути образи людей та так звані художні моделі, зокрема образи предметів, явищ, процесів, які так чи інакше впливають на взаємодію образів-персонажів дають можливість глибше зрозуміти їхні характери вчинки тощо. Найчастіше у шкільній практиці використовується пообразний шлях аналізу. Це зумовлено тим, що в центрі кожного художнього твору – образ або система образів людей, тварин, речей чи інших істот, створених фантазією автора. У зв'язку з цим літературознавці розрізняють образ-колектив, образ-персонаж, образ-подія, образ-предмет, образ-явище, образ-пейзаж, образ-переживання тощо. З усього твору або якоїсь значної частини його перед читачем постає образ епохи, образ нації, образ якоїсь етнічної групи людей тощо [5, с. 17].

Застосування пообразного шляху аналізу художнього твору має і деякі недоліки, адже в шкільній практиці аналіз тексту часто деякими вчителями зводиться до поділу на позитивних і негативних героїв. Пообразний, послідовний, композиційний, мовно-стильовий шлях найчастіше застосовуються в середніх класах, учні яких ще тільки починають опановувати вміння аналізувати твори, володіють порівняно невеликим багажем знань з літератури; у старших класах найчастіше використовується пообразний аналіз, а інші – під час вивчення порівняно невеликих за обсягом, але складних у композиційному та мовно-стилістичному відношенні художніх текстів.

Прийомами кожною методу школярі оволодівають поступово: спочатку працюють над готовими зразками, потім – за аналогією до них, пізніше – колективно, індивідуально, з допомогою вчителя і, нарешті, самостійно. Пообразний шлях аналізу забезпечує високий рівень аналітичності, осягнення учнями системи образів-персонажів, однак композиційні й стильові особливості, проблематика його випадають з поля зору, а сам образ-персонаж нерідко зводиться до суми психологічних якостей, – усе це веде до порушення цілісного уявлення школярів про виучуваний твір [1, с. 38].

В образі героя чи антигероя письменник відображає певну сторону дійсності, дає зображуваному явищу певне висвітлення, тлумачить його відповідно до своїх поглядів, керуючись при цьому загальнолюдськими категоріями. Характеризуючи образи, Л. Пархета радить використовувати різні види характеристик, зокрема індивідуальну, порівняльну, зіставну, групову. В образі головного героя, в системі персонажів твору письменник ставить якусь соціальну проблему, ширшу чи вужчу, більш чи менш важливу для суспільства. Тому, аналізуючи образ головного героя, педагог звертає увагу на його взаємини з іншими персонажами. Щоб домогтися постання літературного образу перед учнями як повноцінного людського характеру, як типового представника певної групи людей, класу чи народу, учитель повинен звертати увагу на характеристику персонажа в праці, на матеріально-побутову характеристику, як той чи інший персонаж ставиться до їжі, до одягу, до житла, до природи, до землі, до грошей, до побуту взагалі.

У процесі аналізу образу вагомою є його моральна характеристика, через яку можна зробити висновок про те, чи є ця людина морально-позитивною, чи ця людина антиморальна, негативна. Оскільки в творах українського красного письменства відображається життя й побут українців цікавою є й звичаєва характеристика персонажів. При цьому звертається увага на знання персонажем звичаїв, традицій, обрядів, свят та дотримання ним цих традицій. Щоб підсилити повноту уявлення образу, акцентується увага й на світоглядних позиціях персонажу, на його ідеологічній позиції, а потім ведеться мова про естетичну зрілість [7, с. 2]. Застосовуючи такий комплекс характеристик, маємо можливість найповніше й найгрунтовніше розглядати образи-персонажі літературних творів, що вивчаються у старших класах загальноосвітньої школи, використовуючи пообразний шлях аналізу.

У сучасній методичній науці у центр уваги викладання літератури в школі поставлено учня, що дає змогу розкрити його можливості в осмисленні художнього тексту, здійсненні психологічної характеристики героїв-персонажів літературного твору, створює педагогічні умови для формування літературної компетентності школярів [9, с. 43].

Завдання вчителя полягає в тому, що він повинен поетапно відповідно до вікових та програмових особливостей вивчення літератури постійно удосконалювати названі вміння й навички роботи з образами-персонажами. Вивчаючи тексти різної складності. Так, у 5-7 класі тексти мають легкий, простий і дещо дитячий казковий зміст, у творах цього періоду учні позиціонують і сприймають героїв відповідно до власних світоглядних позицій, уявляють себе на їхньому місці і, відштовхуючись від цього, намагаються аналізувати. Програмові тексти 8-9 класу мають складніший характер, оскільки в них присутній філософський зміст. Художні тексти, як і безпосередньо персонажі, потребують глибшої психологічної характеристики, оцінки їх дій і вчинків, більш філософської характеристики, особливо у текстах сучасних письменників.

У цьому аспекті програма має суттєві недоліки, оскільки кількість годин, які виділяються у старших класах (8-9) і та кількість навантаження, яка повинна бути вичитана вчителем на уроці, не узгоджені з часовими рамками уроку. Насправді, враховуючи індивідуальне сприймання та розуміння учнями текстів, учитель завжди виходить за межі встановлених часових рамок. Більшість часу, як правило, йде на переказування або читання тексту на уроці, оскільки учні 8-9 класів неактивно читають тексти. Тому, на жаль, пообразна характеристика здійснюється похапцем і зосереджується на базовому сприйманні та характеристиці образу-персонажа, що призводить до поверхневого усвідомлення твору і, можливо, водночас стає причиною, коли учні не виявляють бажання читати.

Аналіз проблем створення підручника з української літератури, що є "складним педагогічним організмом", дає змогу простежити його розвиток в історичному й теоретико-методичному аспектах. На різних етапах модернізації літературної освіти в Україні принципи добору дидактичного матеріалу для навчальних книг постійно змінювались і вдосконалювались.

Власне наукові основи підручника літератури упродовж тривалого часу розробляла О. Бандура. Аналіз її праць дає змогу визначити основні проблеми, які треба вирішити на цьому шляху: а) відповідність змісту підручника навчальній програмі шкільного курсу літератури; б) системність навчальних завдань для роботи учнів над текстом художнього твору; в) насиченість дидактичної частини підручників різноманітними орієнтовними основами розумових дій (пам'ятки, алгоритми, схеми, таблиці, рекомендації тощо); г) наявність необхідного довідкового матеріалу, теоретико-літературних і критичних статей або їх фрагментів; д) змістовність яскравих біографічних матеріалів про письменників; е) доречність і якість пропонованого ілюстративного матеріалу, паперу, оформлення підручника та його обкладинки; ж) апробація його в школі та громадсько-педагогічна оцінка.

Актуалізація не лише змісту, а й процесу навчання вимагає від авторів підручника літератури належну увагу приділити системам завдань, які пропонуються учням для їхньої цілеспрямованої й продуктивної роботи над текстом художнього твору та характеристикою образів-персонажів. Оскільки емоційно-логічний процес сприймання художнього твору має стадійний характер, то і зміст навчальних завдань повинен відбивати цей характер, послідовно спрямовуючи учнів на емоційне відтворення прочитаного, посилення пізнавальної роботи й наступне узагальнення вражень від твору.

У процесі аналізу методичного комплексу з української літератури було виявлено, що автори програми майже не звертають уваги на зв'язок образу-персонажа з його прообразом, мало відводять місця для проєкції образів і сюжетів на сучасність. Відповідно цього матеріалу бракує в навчальних посібниках та підручниках.

Так, наприклад, Люко Дашвар "Село не люди" програмою взагалі не пропонується для вивчення, твір виноситься лише на позакласне читання, де його аналіз відбувається лише фрагментарно, поверхово. Але практика доводить, що фрагментарний розгляд образів-персонажів, уникнення співставлення їх з реальними прототипами не дає можливості всебічно схарактеризувати та повною мірою осмислити і поцінувати систему образів-персонажів цього твору. Тому нами було розроблено методичні рекомендації щодо вивчення твору Люко Дашвар "Село не люди".

У першу чергу, знайомство з текстом слід будувати так, щоб у процесі навчання з'ясувалася алегоричність сюжету і образів-персонажів, а також було проведено паралель між подіями, описаними у творі, та близькою авторові сучасністю.

У роботі над твором доцільно домогтися виконання таких завдань:

- формувати внутрішній світ учнів, звертаючи увагу на значний вплив моральних пошуків літературних персонажів;
- враховувати індивідуальні особливості кожного учня, а також дотримуватися принципів індивідуалізації та диференціації навчання у всіх його формах і методах;
- навчити учнів розуміти специфічні риси художніх образів, створених за реальними прототипами людей;
- розвивати творчий потенціал, здатність учнів до зіставлення образів та ідей у процесі вивчення художнього твору;
- урізноманітнювати форми роботи у навчанні (диспути, обговорення, самостійну та творчу роботу учнів тощо).

У вступному зверненні до учнів учителю доцільно звернути увагу на популярність самої письменниці Люко Дашвар та актуальність представленої теми та проблеми у творі для молоді та студентів. Цей прийом допоможе учням відчувати себе співучасниками історії та зображуваних подій у творі, стимулюватиме до глибокого осмислення та аналізу образної картини.

На початку бесіди перед учнями слід чітко сформулювати мету і завдання уроку, що дозволяє мотивувати навчальну діяльність. Також, вважаємо за доцільне, сформулювати проблемне запитання, яке ховається у самій назві твору "Село не люди?" [3] перед обговоренням та сприйманням твору важливо провести бесіду про ставлення до такого твердження, наводячи приклади та ситуації з реального життя, а потім поступово перейти до образної та сюжетної характеристики.

Аналіз образів-персонажів твору логічно починати з характеристики головних героїв – Катерини, Сашка та Сергія. По-перше, слід розглянути зовнішність персонажів, потім визначити, які риси характеру притаманні героям твору і який спосіб життя вони ведуть, прийоми розкриття їх характеру (через пейзаж, мовну характеристику тощо), проаналізувати вчинки, думки, почуття, ставлення до інших персонажів.

На заключному етапі роботи над образами-персонажами твору ефективно узагальнити характеристику. У ході цієї роботи учні шляхом порівняння сюжетів та образів з'ясовують, що змінила письменниця в історії образів, якими новими рисами та з якою метою наділила своїх героїв.

У процесі підведення підсумків проведеного аналізу необхідно виявити, чи залишаються створені образи актуальними на сучасному етапі історії України.

У ході повторного звернення до проблемного запитання уроку учні доходять висновку, що процес соціалізації особистості залежить не від місця її проживання, а від моральних принципів та способу життя, якого вона дотримується.

Доцільно після проведеної роботи запропонувати для домашнього завдання тему твору-роздуму "Які моральні риси повинна мати сучасна молодь?", що дозволить переконатися, чи пройнялися учні вивченим твором, зрозуміли його ідейно-художній зміст, до яких висновків прийшли.

Запропонована методика роботи, як засвідчив практичний досвід, сприяє формуванню вмінь виділяти портретну характеристику, з'ясувати її роль, прийоми зображення внутрішнього стану образу-персонажа, оцінювати мотиви його поведінки, вчинки, думки для вироблення чіткого уявлення про нього. Також дозволяє визначити, наскільки учні зрозуміли прочитане, визначили ідейно-художній зміст твору, осягнули значення образів-персонажів, причини використання автором саме такого роду персонажів.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Практика показує, що більшість учителів української літератури недостатньо володіє методикою вивчення змісту й аналізу образів-персонажів епічного твору. Використовуючи пообразний шлях аналізу, варто пам'ятати, що художній образ – це єдність об'єктивного і суб'єктивного, суцього і бажаного, реального й ідеального. Вивчаючи образ головного героя, учитель повинен зосереджувати увагу на його ролі в розвитку сюжету та композиції твору. У процесі аналізу образу вагомою є його моральна характеристика, через яку можна зробити висновок про те, чи є ця людина морально-позитивною, чи ця людина антиморальна, негативна.

Завдання вчителя полягає в тому, що він повинен поетапно відповідно до вікових та програмових особливостей вивчення літератури, постійно удосконалювати уміння й навички роботи з образами-персонажами, вивчаючи тексти різної складності.

Аналіз програм і підручників підтвердив свою недосконалість у процесі реалізації пообразного шляху аналізу епічних творів. Крім того, аналіз літературознавчих праць підтвердив необхідність оволодіння психологічними знаннями для розкриття авторського задуму через образ-персонаж художнього твору, що зумовило розробку нами методичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення методики роботи із образами-персонажами. Це дає можливість удосконалювати вміння

учнів зіставляти художній образ-персонаж із прообразом, із життям, бачити в ньому відображення певних рис конкретної епохи, людських відносин, розуміти ставлення автора до образу-персонажа, відповідних життєвих явищ, оцінювати його з позиції сучасності, висловлювати особисте ставлення до нього. Вважаємо, що використання запропонованої методики, безперечно, сприятиме кращому засвоєнню змісту твору; формуватиме в учнів життєву позицію, уміння користуватися таким джерелом інформації, як обмін думками з однолітками; формуватиме навички аргументування власної думки та навички пообразного шляху аналізу; розвиватиме комунікативні навички учнів, їх пізнавальну діяльність; збагачуватиме словниковий запас учнів; виховуватиме толерантність, самостійність, безкорисливість.

Використані джерела

1. Бітківська Г. Слово – перше дзеркало духа... / Г. Бітківська // Зарубіжна література. – 2001. – №29-32. – С. 38-39.
2. Гриневич В. До питання особливостей формування у майбутніх учителів умінь аналізувати образи-персонажі історичних літературних творів / В. Гриневич // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – №6. – Ч.1. – 2012. – 37 с.
3. Дашвар Люко. Село не люди / Люко Дашвар. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: e-libra.ru/read/312224-selo-ne-lyudi.html
4. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: gymnasium45.edu.kh.ua/downloads...та...національній... – 20 с.
5. Мірошніченко Л. Шляхи аналізу художнього тексту: Класифікація, стисла характеристика / Л. Мірошніченко // Всесвітня література в середніх навчальних закладах. – 2001. – № 5. – С. 15-17.
6. Пасічник С. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : [посібник для студентів вищих закладів освіти] / С. А. Пасічник. – К.: Ленвіт, 2000. – 384 с.
7. Пархета Л. П. Шляхи аналізу літературного твору в педагогічній практиці В. О. Сухомлинського / Л. П. Пархета // Педагогічний вісник. – №6. – 2006. – С. 2-3.
8. Роткович Я. А. История преподавания литературы в советской школе. Учеб. пособие для студентов филол. специальностей пед. институтов / Я. А. Роткович; [изд. 2-е, испр. и дополн.]. – М.: Просвещение, 1976. – 335 с.
9. Соловійова Н. М. Формування в учнів умінь давати психологічну характеристику героїв художніх творів / Н.М. Соловійова // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. – №10. – С. 43–46.
10. Соловійова Н. М. Формування в учнів основної школи умінь здійснювати психологічну характеристику героїв-персонажів літературного твору: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська література) / Н. М. Соловійова: Нац. Ін-т педагогіки НАПН України. – К., 2011. – 19 с.
11. Удовиченко Л. Аспектне вивчення образів-персонажів в методиці навчання літератури до кінця XIX століття / Л. Удовиченко // Синопис: текст, контекст, медіа. – №2. – 2015. – С. 4 – 8.

Sazonova O., Zmiyok I.

FEATURES OF RECEIVING PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE CHARACTERS OF LITERARY WORK

In this article we analyzed features of the characters in epic work in 5-9 classes at lessons of the Ukrainian literature. In this article we resolved the following tasks: systematized theoretical material and experience of literary scholars who have studied this problem; studied methodical bases figurative way of analysis; analyze school curricula and textbooks in the context of the abovementioned problems; we had arguments as to the necessity study the psychological characteristics of the characters.

We believe that teachers should constantly improve the skills of working with characters according to the age and program features the study of literature. Teachers have to choose texts of varying complexity. The current methodological literature encouraged to consider the characters in two directions: analysis of the main qualities of the character through his actions, relations with the surroundings; identify contradictions in character, disclosure of the character and dialectics of development. We conducted theoretical and methodological analysis of the implementation of the characters. We noticed that scientists and practical literary scholars skip the issues of psychological characteristics in the analysis of the work or do it in part.

It has been found why they neglect such device. We announced methodological recommendations for the psychological characteristics of the characters in the texts of home reading Lyuko Dashvar "Village are not the people".

Key words: literary work, epic, figurative way of analysis, methods of psychological characteristics of the characters.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2016